

Глава 11

ФИНАНСОВ АНАЛИЗ

След усвояване на материала в тази глава Вие ще знаете:

- Кои са източниците на финансова информация?
- Какво представлява балансът и как се анализира?
- Какво представлява отчета за приходи и разходи и кои са неговите елементи?
- Какво се разбира под парични потоци и по кои методи се отчитат?
- Какви са основните аспекти на финансовия анализ?
- Каква е разликата между обща и абсолютна ликвидност?
- Как се определя рентабилността и финансовата ефективност на лечебното заведение?

1. Източници на финансова информация

1.2. Счетоводен баланс

„Баланс„ произлиза от френски и означава равенство. В счетоводството изразява равенство между сумата на активите и сумата на източниците за тяхното финансиране.

Счетоводният баланс е способ на частния счетоводен метод използван, за да се създаде обобщена информация за капитала на предприятието към определен момент по конкретен имуществен състав и по източници за финансиране.

Основните **ключови характеристики**, които се открояват в тази дефиниция са следните:

- **капиталът се разглежда в два аспекта** – по конкретен състав и от какви източници е финансиран;
- капиталът се показва **към определен момент** обездвижен;
- балансът се показва в **синтезиран вид**;
- в двата му аспекта според конкретния имуществен състав и според неговия произход **капиталът се представя в стойностно изражение**.

Счетоводният баланс отразява състояние към определен момент чрез обобщаване на информация и е ориентиран към миналото т.е. отразява стопански явления и процеси, които вече са се случили в предприятието, т.е. в лечебното заведение разгледано като фирма. Това обаче не означава, че той няма прогностични възможности или не може да се използва за целите на планирането като важна функция на управлението. Той би могъл да се разработи на основата на прогностични и планови данни.

Счетоводният баланс съдържа в себе си много аналитични възможности, а именно анализът е един от етапите на прогнозирането, планирането и контрола.

По своя строеж в класическия си вид счетоводният баланс представлява **таблица с два раздела**. В едната част наречена **актив** се представят активите на предприятието, класифицирани в групи по определени признаци. В другата част наречена **пасив** се представят също класифицирани по определени признаци източниците, чрез които е финансирано създаването на активите т.е. показва се произходът на капитала на предприятието. **Следва да се разграничава понятието пасив от пасиви на предприятието. Пасивът** на баланса е тази част от него, която показва произходът на капитала на предприятието. **Пасиви** на предприятието са задълженията на организацията към физически и юридически лица, от които то под някаква форма е получило средства за временно ползване. От друга

гледна точка собственият капитал е капиталът на собствениците, акционерите, които, когато дружеството се управлява от професионален мениджмънт по-скоро изглеждат като външни лица, които очакват възнаграждение за капитала, който са предоставили. В този смисъл **разграничението между пасив и пасиви е условно.**

Активи и пасиви се посочват в баланса ако е възможно да бъдат достоверно измерени и съществува достатъчна вероятност предприятието да увеличи активите си или да намали пасивите си. Международните счетоводни стандарти (МСС) не регламентират точната форма, в която да се съставя счетоводният баланс. Допускат както **едностранната форма**, така и **двустранната форма**. Двустранната форма обаче се предпочита в практиката, защото е по-пригледна и позволява по-лесно да се разкриват и анализират основни балансови зависимости.

Счетоводният баланс има своя **структура**. В хоризонтален аспект тази структура се изразява в последователността, в която се представят активите и техните източници. Техните стойности се представят в баланса по състоянието им в края на текущата и в края на предходната година. Това позволява да се определи изменението по балансови статии както за активите така и за източниците за една година.

Според **момента на съставянето** му счетоводният баланс може да бъде **начален, месечен, тримесечен, годишен, приключителен и ликвидационен**. Начален баланс се съставя към момента на юридическото признаване на ново или преобразувано предприятие. Приключителен счетоводен баланс се съставя при прекратяване на предприятие в резултат на обединяване или сливане на дейността му с тази на друго предприятие. Ликвидационен баланс се съставя при ликвидация на предприятие.

Според **събитиято**, за което се съставят счетоводните баланси биват **редовни и извънредни**.

Както активите така и техните източници се представят в баланса в обобщени еднородни групи, които се наричат **статии на баланса**. Статиите на баланса, които представят обобщено отделни

□ групи активи се наричат **активни**, а тези, които съответно представят отделни групи източници на активи, се наричат **пасивни**. Има исторически периоди, в които се разграничаваха също основни и корективни статии на баланса. Това беше правено, за да се предостави чрез баланса по-голям обем информация. Например някои от активите са били посочвани в баланса по стойност в момента на придобиването им независимо, че с течение на времето тази стойност е намаляла чрез корективните балансови статии се е предоставяла информация именно за тези протекли изменения. Отразявани са били в противоположната страна на основните статии и понеже са били смаляващи се наричат контрални.

На съвременния етап предлаганият формат на баланса няма корективни статии. За изключение може да се приеме трета група от раздел А собствен капитал на пасива, наречена резерв от последващи оценки, но по принцип активите се представят в баланса пряко по нетната им стойност, която се определя извън баланса като разлика между отчетната им стойност и сумата на корективите за периода. В предпочитаната сега форма на счетоводен баланс в часта на актива се разграничават раздели, групи и статии. Разделите се обозначават с главни букви на кирилица. Групите се обозначават с римски, а статиите с арабски числа. В актива разграничаваме следни раздели – **раздел А** записан, но не внесен капитал, **раздел Б** – не текущи, дълготрайни активи, **раздел В** – текущи или краткотрайни активи и **раздел Г** – разходи за бъдещи периоди. В раздел Б не текущи или дълготрайни активи са разграничени група на нематериални активи, на дългосрочни материални активи, на дългосрочни финансови активи.

Към **нематериалните активи** се отнасят интелектуалните продукти и продуктите от развойна дейност.

Търговската репутация е актив с по-особена същност, който в българските условия не е много характерен. Търговска репутация се появява, когато едно предприятие закупи друго предприятие като последното загубва юридическата си самостоятелност и продължава да работи като част от придобилото го предприятие.

Търговската репутация е разликата между разходите, които са направени за придобиването на това предприятие и справедливата стойност на неговите активи. **Търговската репутация може да бъде положителна и отрицателна.** Положителната търговска репутация най-често е резултат на цената на т. нар. неосезаеми активи. Например водещи конструктори.

Втора група в раздела за дълготрайни активи са **дълготрайните материални активи** – земи, сгради, машини, оборудване, апаратура.

Трета група в този раздел са **дългосрочните финансови активи**. Във връзка с придобиване на акции и дялове от други предприятия трябва да се има предвид, че диференцирането на балансовите статии става според степента на контрола, който инвестиращото предприятие придобива в резултат на инвестирането в друго предприятие. Например ако става дума за инвестиране в смесени предприятия, то участието на предприятието може да е или чрез съвместно контролирани дейности или чрез съвместно контролирани активи или чрез съвместно контролирани стопански единици. В първия случай предприятията се договарят за създаване на определен продукт (напр. здравни услуги), но всеки съдружник използва собственото си имущество и се финансира сам. При съвместно контролирани активи става дума за съучастие при изграждането и експлатацията на медицинска апаратура, здравни съоръжения, медицински транспортни средства и др., но всеки съдружник поема своята част от разходите и получава своята част от приходите от дейността на смесено предприятие върху което нито един от участниците няма едноличен контрол. При съвместно контролиране на стопански единици всеки съдружник отчита инвестицията си.

Лечебните заведения, които са фирми или кооперации могат да правят и други дългосрочни инвестиции – в инвестиционни дружества, облигации, държавни ценни книжа и т.н.

В раздел „В„ са показани **текущите активи** – материалните запаси, вземанията и краткосрочните инвестиции, както и паричните средства. В раздел „Г„ са разходи за бъдещи периоди.

Структурата на пасива на баланса също има 4 раздела. Първият **раздел „А„**, е на собствения капитал. Премиите от емисии са резерви, които се формират в резултат на положителна разлика между емисионната цена на акциите и техния номинал. Има някои нормативни разпоредби, които задължават предприятията при наличие на положителен финансов резултат да отчисляват част от печалбата за резерви до достигане на изискуемото ниво. Още при учредяване на дружеството в самия учредителен акт може да е предвидено и създаването на допълнителни резерви.

В група 5 е показано натрупване на печалба или загуба или точно неразпределена печалба или непокрита загуба.

В тази форма на баланса в самостоятелен **раздел Б** са показани провизии и сходни задължения. Първата група в този раздел са провизии, пенсии и други подобни задължения. Провизиите са заделени за събития, които се очаква да се случат през отчетния период, но не може точно да се определи кога и да се предвиди точно финансовата им тежест.

Следващият раздел е свързан със задълженията или **привлечения капитал**. Те са показани в осем групи като във всяка една от тях се посочва до една година, над една година. Последния раздел се нарича финансиране и приходи за бъдещи периоди. В счетоводния баланс прилаган от малки и средни предприятия, които имат право да прилагат облекчена форма на финансова отчетност разделите са същите, но групите и особено статиите на баланса са много по-синтезирани. Това се обяснява с обстоятелството, че обществената значимост на информацията за тези предприятия е по-малка. На основата на счетоводния баланс може да се анализира финансовата и капиталова структура. Може да се определи дали капиталът е нараснал в сравнение с предходния период или не. За да се определи поддържането на капитала се следва следния подход:

- определят се активите, създадени от собствения капитал т.е. т. нар. нетни активи; за целта от стойността на актива на предприятието се спадат всички пасиви;

- към нетните активи се прибавят дивидентите изплатени от печалбата за предходната година и се спадат направените дялови вноски от собствениците през периода;
- ако полученият резултат е по-голям в сравнение с този от предходния период то предприятието поддържа капитала си, той е нараснал;

1.2. Отчет за приходи и разходи

Отчетът за приходите и разходите съдържа синтезирана финансова информация за извършените **разходи** и, от друга за получените **приходи** и **финансовия резултат**.

Приходите и разходите формират основните два елемента на отчета за приходите и разходите. Елементът разходи се определя най-общо като намаляване на активи или увеличаване на пасиви, а елементът приходи представлява увеличаване на активи или намаляване на пасиви.

Третия елемент на отчета за приходите и разходите е резултат от съпоставянето на първите два елемента. Това е **финансовият резултат**, който може да бъде печалба или загуба

Отчетът за приходите и разходите е регламентиран със Закона за счетоводството. Има четири раздела за разходите и три раздела за приходите.

**СЧЕТОВОДЕН БАЛАНС
КЪМ 30.09.2012г.**

АКТИВ			
Раздели, групи, статии	Код на реда	Сума-хил.лв.	
		текуща година	предходна година
а	б	1	2
А. Записан, но невнесен капитал	01000		
Б. Нетекущи (дълготрайни) активи			
I. Нематериални активи	02110		
Продукти от развойна дейност	02120	11	27
Концесии, патенти, лицензи, Търговски марки, програмни продукти и други подобни права и активи	02120		
в това число:			
За водноелектрически централи	02121		
За вятърни генератори	02122		
За слънчеви колектори	02123		
За термопомпи	02124		
Търговска репутация	02130		
Предоставени аванси и нематериални активи в процес на придобиване	02140		
в това число предоставени аванси	02141		
Общо за група I	02100	11	27
II. Дълготрайни материални активи			
Земни и сгради	02210	13078	7964
Земни	02211	28	28
Сгради	02212	13050	7936
Машини, производствено оборудване и апаратура	02220	14221	15736
в това число:			
За водноелектрически централи	02221		
За вятърни генератори	02222		
За слънчеви колектори	02223		
За термопомпи	02224		
Съоръжения и други	02230	2128	2268
Предоставени аванси и нематериални активи в процес на придобиване	02240	145	2852
в това число предоставени аванси	02241		
Общо за група II	02200	29572	28820
III. Дългосрочни и финансови активи			
Акции и дялове в предприятия от група	02310	20	20
Предоставени заеми на предприятия от група	02320		
Акции и дялове в асоциирани и смесени предприятия	02330		
Предоставени заеми, свързани с асоциирани и смесени предприятия	02340		
Дългосрочни инвестиции	02350		
Други заеми	02360		
Изкупени собствени акции номинална стойност	02370		
Общо за група III	02300	20	20
IV. Отсрочени данъци	02400	4	283
Общо за раздел Б	02000	29607	29150

АКТИВ			
Раздели, групи, статии	Код на реда	Сума-хил. лв.	
		текуща година	предходна година
а	б	1	2
В. Текущи (краткотрайни) активи			
I. Материални активи			
Суровини и материали	03110	1019	764
Незавършено производство	03120		
в т.ч. млади животни и животни за угояване и разплод	03121		
Продукция и стоки	03130	0	0
Продукция	03131		
Стоки	03132		
Предоставени аванси	03140		
Общо за група I	03100	1019	764
II. Вземания			
Вземания от клиенти и доставчици	03210	1981	4141
в т.ч. над 1 година	03211		
Вземания от предприятия от група	03220		
в т.ч. над 1 година	03221		
Вземания, свързани с асоциирани и смесени предприятия	03230		
в т.ч. над 1 година	03231		
Други вземания	03240	550	1326
в т.ч. над 1 година	03241	277	345
Общо за група II	03200	2531	5467
III. Инвестиции			
Акции и дялове в предприятия от група	03310		
Изкупени собствени акции номинална стойност	03320		
Други инвестиции	03330		
Общо за група III	03300	0	0
IV. Парични средства			
Касови наличности и сметки в страната	03410	4513	5812
Касови наличности в лева	03411	5	13
Касови наличности във валута (левава равностойност)	03412	0	5
Разплащателни сметки	03413	4508	5314
Блокирани парични средства	03414	0	480
Парични еквиваленти	03415		
Касови наличности и сметки в чужбина	03420	0	0
Касови наличности в лева	03421		
Касови наличности във валута	03422		
Разплащателни сметки във валута	03423		
Блокирани парични средства във валута	03424		
Общо за група IV	03400	4513	5812
Общо за раздел В	03000	8063	12043
Г. Разходи за бъдещи периоди	04000	5	12
Общо за раздел Б			
Сума на актива (А+Б+В+Г)	04500	37675	41205

ФИНАНСОВ МЕНИДЖМЪНТ

ПАСИВ			
Раздели, групи, статии	Код на реда	Сума-хил. лв.	
		текуща година	предходна година
а	б	1	2
A. Собствен капитал			
I. Записан капитал	05100	33092	33092
Акционерен капитал	05110		
Котирани акции на финансовите пазари	05111		
Некотирани акции на финансовите пазари	05112		
Други видове основен капитал	05120	33092	33092
II. Премии от емисии	05200		
III. Резерв от последващи оценки	05300		
в т.ч. резерв от последващи оценки на финансови инструменти	05310		
IV. Резерви			
Законови резерви	05410	229	229
Резерв, свързан с изкупени собствени акции	05420		
Резерв съгласно учредителен акт	05430		
Други резерви	05440	694	694
Общо за група IV	05400	923	923
V. Натрупана печалба (загуба) от минали години			
Неразпределена печалба	05510	395	680
Непокрита загуба	05520	-29655	-28573
Общо за група V	05500	-29260	-27893
VI. Текуща печалба	05600	288	-1161
Общо за раздел A	05000	5043	4961
Б. Провизии и сходни задължения			
Провизии за пенсии и други подобни задължения	06100		
Провизии за данъци	06200		
в т.ч. отсрочени данъци	06210		
Други провизии и сходни задължения	06300	1335	1280
Общо за раздел Б	06000	1335	1280
В. Задължения			
Облигационни заеми с отделно посочване на	07100	0	0
до 1 година	07101		
над 1 година	07102		
Задължения към финансови предприятия	07200	0	0
до 1 година	07201		
над 1 година	07202		
Получени аванси	07300	38	14
до 1 година	07301	38	14
над 1 година	07302		
Задължения към доставчици	07400	3541	5697
до 1 година	07401	3541	5697
над 1 година	07402		

ПАСИВ			
Раздели, групи, статии	Код на реда	Сума-хил.лв.	
		текуща година	предходна година
а	б	1	2
Задължения по полици	07500	0	0
до 1 година	07501		
над 1 година	07502		
Задължения към група от предприятия	07600	0	0
до 1 година	07601		
над 1 година	07602		
Задължения , свързани с асоциирани и смесени предприятия	07700	0	0
до 1 година	07701		
над 1 година	07702		
Други задължения	07800	206	144
до 1 година	07801	206	144
над 1 година	07802	0	0
в това число:			
Към персонала	07810	1775	2163
до 1 година	07811	1775	2163
над 1 година	07812		
Осигурителни задължения	07820	589	592
до 1 година	07821	589	592
над 1 година	07822		
Данъчни задължения	07830	10	13
до 1 година	07831	10	13
над 1 година	07832		
Общо за раздел В	07000	6159	8623
до 1 година	07001	6159	8623
над 1 година	07002	0	0
Г. Финансирания и приходи за бъдещи периоди	08000	25138	26341
в това число:			
Финансирания	08001	24369	25719
Приходи за бъдещи периоди	08002	769	626
Сума на пасива (А+Б+В+Г)	08500	37673	41205

Първият раздел се отнася до **разходите и приходите за дейността**. Налице е възможност за тяхната съпоставка. При това съпоставяне на приходите и разходите за дейността следва да се вземат под внимание измененията в остатъците на незавършеното производство, на продукцията и на разходите за бъдещи периоди. Съпоставянето на тези две части на раздела осигурява информация за финансовия резултат от дейността и то предимно на основната дейност, обект на предприятието.

Вторият раздел се отнася до финансовите разходи и до финансовите приходи, а третият до извънредните разходи и извънредните приходи.

В частта за разходите има и четвърти раздел, в който се записват данни за начислените данъци за сметка на печалбата, т.е. разходи за данък. Тук са включени и данъците за общините.

Отчетът за приходите и разходите е елемент на годишния счетоводен отчет. Всяко текущо осчетоводяване на разходи и приходи следва да се съобразява с отчета за приходите и разходите.

Според регламента отчета за приходите и разходите се попълва в хиляди левове и цели числа. Вертикалната структура на двете страни е съставена от две колони – за текуща година и предходна година. Данните в колоните предходна година и на двете страни се вземат от колоната текуща година на отчета за приходите и разходите от предходния отчетен период.

Тъй като в отчета на приходите и разходите някои сметки участват с намаленията и увеличенията на остатъците си, преди да се започне неговото попълване се изготвя справка. Тази справка се отнася за продукцията, незавършеното производство и нефинансовите разходи за бъдещи периоди. По синтетични счетоводни сметки се начисляват намаленията и увеличенията, а след това и изменението въз основа на началните и крайните салда от оборотната ведомост. Разликата между намаленията и увеличенията се записва с положителна или отрицателна стойност на съответното място в отчета за приходите и разходите.

ОТЧЕТ ЗА ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ ОТ 01.01.2012 - 30.09.2012 ГОДИНА

Наименование на приходите	Код на реда	Сума-хил.лв.	
		текуща година	предходна година
а	б	1	2
A. Разходи			
I. Разходи за оперативна дейност			
Намаление на запасите от продукция и незавършено производство	10100		
Разходи за суровини, материали и външни услуги	10200	12749	13242
Суровини и материали	10210	10359	10986
Външни услуги	10220	2390	2256
Разходи за персонала	10300	13344	12833
в това число:			
Разходи за възнаграждения	10310	11041	10617
Разходи за осигуровки	10320	2293	2216
от тях: осигуровки, свързани със пенсии	10321	957	915
Разходи за амортизации и обезценка	10400	2414	2383
Разходи за амортизация и обезценка на дълготрайни материални и нематериални активи	10410	2414	2383
в това число:			
Разходи за амортизация	10411	2414	2383
Разходи за обезценка	10412		
Разходи от обезценка на текущи (краткотрайни) активи	10420		
Други разходи	10500	463	382
в това число:			
Балансова стойност на продадените активи	10510		
Провизии	10520		
Общо за група I	10000	28960	28840
II. Финансови разходи			
Разходи от обезценка на финансови активи, включително инвестициите, признати като текущи (краткосрочни) активи	11100		
в т.ч. отрицателни разлики от промяна на валутни курсове	11110		
Разходи за лихви и други финансови разходи	11200	35	21
в това число:			
Разходи, свързани с предприятия от група	11210		
Отрицателни разлики от операции с финансови активи	11220		
Общо за група II	11000	35	21
Б. Печалба от обичайна дейност	14000	288	0
III. Извънредни разходи	12000		
в т.ч. за природни и други бедствия	12100		
Общо разходи (I+II+III)	13000	28995	28861
V. Счетоводна печалба (общо приходи-общо разходи)	14100	288	0
IV. Разходи за данъци от печалбата	14200		
V. Други данъци, алтернативни на корпоративния данък	14300		
Г. Печалба (B-IV-V)	14400	288	0
Всичко (Общо разходи + IV + V + Г)	14500	29283	28861

Наименование на приходите	Код на реда	Сума-хил.лв.	
		текуща година	предходна година
а	б	1	2
А. Приходи			
I. Приходи от оперативна дейност			
Нетни приходи от продажби	15100	19281	14338
Продукция	15110		
Стоки	15120		
Услуги	15130	19281	14338
в това число:			
Приходи от търговско-посредническа дейност	15131		
Приходи от наеми	15132		
Приходи от промишлени услуги, вкл. На ишлеме	15133		
Увеличение на запасите от продукция и незавършено производство	15200		
Разходи за придобиване на активи по стопански начин	15300		
Други приходи	15400	9928	13315
в това число:			
Приходи от финансираня	15410	9405	12815
от тях: от правителството	15411		
Приходи от продажба на суровини и материали	15420		
Приходи от продажба на дълготрайни активи	15430		
Общо за група I	15000	29209	27653
II. Финансови приходи			
Приходи от участия в дъщерни,асоциирани и смесени предприятия	16100	29	
в т.ч. приходи от участия в предприятия от група	16110	29	
Приходи от други инвестиции и заемипризнати като нетекущи	16200		
в т.ч. приходи от предприятия от група	16210		
Други приходи и финансови приходи	16300	45	47
в това число:			
Приходи от предприятия от група	16310		
Положителни разлики от операции с финансови активи	16320		
Положителни разлики от промяна на валутни курсове	16330		1
Общо за група II	16000	74	47
Б. Загуба от обичайна дейност	19000	0	1187
III. Извънредни приходи	17000		
в т.ч. получени застрахователни обезщетения	17100		
Общо приходи (I+II+III)	18000	29283	27700
В.Счетоводна загуба (общо приходи-общо разходи)	19100	0	1161
Г. Загуба (B+IV+V)	19200	0	1161
Всичко (Общо приходи + Г)	19500	29283	28861

1.3. Парични потоци

Здравеопазната дейност може да се представи като съвкупност от парични потоци (cash flow) – входящи и изходящи, положителни и отрицатели, оперативни и инвестиционни.

Паричните потоци са парични средства, които се насочват към лечебното заведение и такива, които го напускат.

Паричните потоци се класифицират по различни признаци. В зависимост от посоката на движението биват:

- ⇒ Входящи (cash inflow) – например постъпления от НЗОК, плащания на пациенти за платени услуги, получени наеми, получени дарения
- ⇒ Изходящи (cash outflow) – например заплащане за доставени медикаменти, плащане за осветление, отопление, ВиК, плащане на данъци и т.н.

Целта на здравния мениджър е да увеличи входящите парични потоци и да ограничи изходящите. Тези понятия обаче не са идентични със счетоводно водените приходи и разходи.

В зависимост от обхвата и съдържанието, паричните потоци се подразделят на:

- ⇒ **Нетен паричен поток** – изразява движението на паричните средства и разликата между тях в началото и в края на съответния период. Той може да бъде положителна или отрицателна величина.
- ⇒ **Конвенционален (традиционен) паричен поток** – отразява тези парични средства, които остават на разположение в лечебното заведение, а именно брутна печалба плюс амортизации.
- ⇒ **Оперативен паричен поток** – характеризира движението на краткотрайните активи. Включва постъпленията от здравни услуги, както и разходите за лекарства и медицински консумативи, храна, стопански консумативи, разходи

за заплати и осигуровки и други производствени фактори. Тук се имат предвид само платените фактори, а не взетите на кредит.

- ⇒ **Общ (генерален) паричен поток** – отразява цялото финансово състояние на лечебното заведение, като включва парични потоци за краткотрайните активи, инвестиционни парични потоци за дълготрайните активи и парични потоци за финансовите активи. Най-голямо значение имат първите два елемента на общия паричен поток.

Отчитането на паричните потоци се извършва по два метода:

- **Пряк метод** – при който постъпленията и плащанията се извличат директно от счетоводните регистри, т.е. от счетоводните сметки за отчитане на парични средства.
- **Косвен метод** – при него печалбата (загубата) се коригира с безналичните сделки и операции, за да се получи нетният оперативен поток. Например безналични операции са отчитане на амортизации, отразяване на текущи вземания и задължения и други сделки, които се отнасят до финансовата и инвестиционната дейност.

Лечебните заведения попълват Отчет за паричните потоци като елемент на годишния счетоводен отчет.

ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ ПО ПРЕКИЯ МЕТОД ОТ 01.01.2012 - 30.09.2012 ГОДИНА

(хил. лв.)

Наименование на паричните потоци	Код на реда	Текущ период			Предходен период		
		Постъпления	Плащания	Нетен поток	Постъпления	Плащания	Нетен поток
а	б						
А. Парични потоци от основна дейност							
Парични потоци, свързани с търговски контрагенти	61531	27138	14276	12862	22996	8827	14169
Парични потоци, свързани с краткосрочни финансови активи, държани за търговски цели	61532						
Парични потоци, свързани с трудови възнаграждения	61533	1	13651	-13650	8	13074	-13066
Парични потоци, свързани с лихви, комис., дивиденди и др.	61534	66	35	31	47	20	27
Парични потоци от полож. и отриц. валутни курс. разлики	61535						
Плащания при разпределение на печалби	61536						
Платени и възстановени данъци върху печалбата	61537						
Парични потоци от полож. и отриц. валутни курс. разлики	61538	35	283	-248	31	619	-588
Всичко парични потоци от основна дейност (А)	61580	27240	28245	-1005	23082	22540	-542
Б. Парични потоци от инвестиционна дейност							
Парични потоци, свързани с дълготрайни активи	61541		370	-370		960	-960
Парични потоци, свързани с кратк. финансови активи	61542						
Парични потоци, свързани с лихви, комис., дивиденди и др.	61543						
Парични потоци от бизнескомбинации- придобивания	61544						
Парични потоци от полож. и отриц. валутни курс. разлики	61545						
Други парични потоци от инвестиционна дейност	61546						
Всичко парични потоци от инвестиционна дейност (Б)	61540		370	-370		960	-960
В. Парични потоци от финансова дейност							
Парични потоци от емисия и обр. прид. на ценни книжа	61551						
Парични потоци от доп. вн. и връщ. им на собствениците	61552						
Парични потоци, свързани с получени или предоставени заеми	61553						
Парични потоци, свързани с лихви, комис., дивиденди и др.	61554						
Плащания на задължения по лизингови договори	61555						
Парични потоци от полож. и отриц. валутни курс. разлики	61556						
Други парични потоци от финансова дейност	61557						
Всичко парични потоци от финансова дейност (В)	61550						
Г. Изменение на паричните средства през периода (А+Б+В)	61560	27240	28615	-1375	23082	23500	-418
Д. Парични средства в началото на периода	61570	5888			6229		
Е. Парични средства в края на периода	61580	33128			29311	23500	5811

2. Финансов анализ

Основни източници на финансова информация за лечебното заведение – търговско дружество са счетоводният баланс, отчета за приходи и разходи и отчет за паричния поток. Получените данни се агрегират или дезагрегират с помощта на редица формули, които са инструментите на финансовия анализ. Така се дава определена оценка на финансовото състояние на финансово-икономическите параметри на дейността и управлението.

Финансовият анализ е методология и инструментариум за агрегиране и дезагрегиране на информацията в основните финансово счетоводни отчети и други източници на информация за характеризирани и оценяване дейността на лечебното заведение от финансово-икономическа гледна точка.

Финансовият анализ има предимно констативно-диагностичен характер, но информацията от него може да послужи за вземане на управленски решения. Същността му е в изчисляването и оценяването на стандартизирани финансови показатели с цел да се изследват значими съотношения и тенденции, процеси на динамика и да се определят насоките за развитие и оптимизиране на управлението.

Финансовите показатели се подразделят на:

А. В зависимост от подхода при изчисляването им:

1. **Показатели за структура** – с величини за един и същи период. Например структура на капитала, на активите, на пасивите и т.н.
2. **Показатели за динамика** – съпоставят се величини за различни периоди . Например темп на изменение, абсолютно изменение на приходите и на разходите.

Б. В зависимост от източниците на информация :

1. **Показатели с информация от счетоводния баланс** – за активи и пасиви и техните елементи

2. Показатели с информация от отчета за приходи и разходи
  3. Показатели с информация от отчета за паричния поток
  4. Показатели с информация от други източници.
- В. В зависимост от вида на информацията, която се сравнява и оценява при анализа се различават:
1. Показатели за рентабилност – характеризират количествено финансовата ефективност на приходите от продажби, на собствения капитал, на пасивите и на активите.
    - a. Коефициент на рентабилност на приходите от продажби = финансов резултат / нетен размер на приходите от продажби
    - b. Коефициент на рентабилност на собствения капитал = финансов резултат / собствен капитал
    - c. Коефициент на рентабилност на пасивите = финансов резултат / пасиви
    - d. Коефициент на капитализация на активите = финансов резултат / активи

Таблица 29. Коефициенти на рентабилност на болница

Показател	2010	2011	2012
Коеф. на рентабилност на приходите от продажби	0.039	0.011	-0.015
Коеф. на рентабилност на собствения капитал	0.045	0.085	0

При реализиране на печалба и четирите коефициента са положителна величина. Целта на мениджъра трябва да е насочена към повишаване на стойността на показателите за рентабилност. При взети заеми се сравнява лихвата с процентната рентабилност (за капитализация на активите) като рентабилността на активите трябва да е по-висока от лихвения процент.

2. Показатели за ефективност – характеризират съотношенията между приходи и разходи.

- a. Коефициент на ефективност на разходите = приходи / разходи
- b. Коефициент на ефективност на приходите = разходи / приходи

Табл. 30. Коефициенти на ефективност на приходи и разходи на болница

Показател	2010	2011	2012
Коеф. на ефективност на разходите	1.004	1.011	0.9852
Коеф. на ефективност на приходите	0.996	0.9888	1.015

Колкото първият коефициент е по-голям от 1 и колкото вторият коефициент е по-малък от 1, толкова по-добри са резултатите по отношение на тези видове ефективност.

3. Показатели за ликвидност – характеризират количествено способността на дружеството да изплаща текущите си задължения с наличните краткотрайни активи (без разходи за бъдещи периоди).

- a. Коефициент на обща ликвидност = краткотрайни активи / краткосрочни задължения
- b. Коефициент на бърза ликвидност = (краткосрочни вземания + краткосрочни инвестиции + парични средства) / краткосрочни задължения
- c. Коефициент за незабавна ликвидност = (краткосрочни вземания + парични средства) / текущи задължения
- d. Коефициент за абсолютна ликвидност = парични средства / текущи задължения

Табл. 31. Коефициенти на ликвидност на болница

Показател	2010	2011	2012
Коефициент на обща ликвидност	1,14	1,41	1,04
Коефициент на бърза ликвидност	1,47	1,19	0,94
Коефициент на абсолютна ликвидност	0,54	0,66	0,69

Финансовите експерти твърдят, че показателите за ликвидност трябва да са над 1, за да има спокойствие във фирмата по отношение на изплащането на задълженията. От друга страна обаче прекалено голямата ликвидност противоречи на рентабилността, тъй като това означава че се държат много свободни пари, без да се влагат в оборот и дейност.

4. Показатели за финансова автономност – характеризират степента на финансова автономност на фирмата от кредитори.

- a. Коефициент за финансова автономност = собствен капитал / пасиви
- b. Коефициент на задлъжнялост = пасиви/собствен капитал

Табл. 32. Коефициенти на финансова автономност на болница

Показател	2010	2011	2012
Коефициент на финансова автономност	0.08	0.13	0.13
Коефициент на финансова задлъжнялост	12.47	7.87	7.51

Разгледаните показатели за финансов анализ представляват част от цялостната методология за анализ и оценка на финансовото състояние. Те са основните с които могат да работят и здравните мениджъри.

Въпроси за самоподготовка:

1. С данни от приложените отчети определете кои са водещите приходи и разходи? Какъв е темпът на изменение през годините? Какъв е финансовият резултат?

2. Разгледайте баланса на лечебното заведение в което работите. Какви са елементите на лявата страна и на дясната страна? Кои са най-високите стойности на активите и пасивите ? Как можете да оцените финансовото състояние по данни от баланса?
3. Какви парични потоци влизат и излизат от лечебното заведение? Какво представлява конвенционалният паричен поток ?
4. Как ще оцените състоянието и тенденциите на финансите на болницата по приложените таблици за рентабилност, ликвидност, ефективност и финансова автономност?

КЛЮЧОВИ ПОНЯТИЯ:

Счетоводен баланс (balance sheet) – способ на частния счетоводен метод използван, за да се създаде обобщена информация за капитала на предприятието към определен момент по конкретен имуществен състав и по източници за финансиране..

Отчет за приходи и разходи (revenues and expenditures report) – съдържа синтезирана финансова информация за извършените **разходи** и, от друга за получените **приходи** и **финансовия резултат**.

Отчет за парични потоци (cash flows report) – парични средства, които се насочват към лечебното заведение и такива, които го напускат.

Финансов анализ (financial analysis) – методология и инструментариум за агрегиране и дезагрегиране на информацията в основните финансово счетоводни отчети и други източници на информация за характеризирание и оценяване дейността на лечебното заведение от финансово-икономическа гледна точка.

ЛИТЕРАТУРА

1. Стоянов В., Основи на финансите, том втори, Галик, 1998
2. Коларов Н., Методи на корпоративните финанси, С, 1998
3. Brealey S., Principles of Corporate Finance, International Edition, Fourth Ed., Mc Grawhill Inc., 1991
4. Mc Laney E., Business Finance, Pitman Publ., 1997
5. Megginson W., Theory of Corporate Finance, Harper Collins, 1996

Евгения Делчева

Финансов мениджмънт

Българска, първо издание

Коректор:

Печатница „ЕА“ АД

Предпечатна подготовка

Печатница „ЕА“ АД

Графично оформление

Печатница „ЕА“ АД

Формат 60/84/16

Печатни коли 11